

Dorota Ruszkiewicz

Związki uczuciowe współczesnych nastolatków – empiryczny zarys problemu

Pedagogika Rodziny 3/1, 153-171

2013

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Dorota Ruszkiewicz

Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Piotrkowie Trybunalskim

Związki uczuciowe współczesnych nastolatków – empiryczny zarys problemu

**Emotional relationships of nowadays teenagers – the empiric
outline of a problem**

Wprowadzenie

Miłość towarzyszy człowiekowi od samego początku jego istnienia i należy do najbardziej pożądanых potrzeb ludzkich. Uczucie miłości zaspokaja najgłębsze pragnienia i potrzeby osoby, które dają znać o sobie w ciągu całego życia, zmieniają się tylko jego formy, ponieważ w miarę rozwoju człowieka jego życie uczuciowe nabiera nowych treści. Dziecko dojrzewa, dorasta i nie wystarcza mu już miłość rodziców. U nastolatka budzą się nowe potrzeby, oczekiwania od życia, a także w stosunku do miłości. Młody człowiek zaczyna poszukiwać bliskich związków z innymi, a w szczególności z partnerem odmiennej płci, którego pragnie obdarzać uczuciem i pragnie być kochany z wzajemnością. Oczekuje i potrzebuje czułości, która różni się od tej, jaką obdarzali go rodzice.

Miłość nastolatków nie zawsze jest szczęśliwa i beztraska. Bywa pełna wzlotów, upadków i rozczarowań, często wynikających z braku doświadczenia i dojrzałości młodych ludzi. Jednak jest to miłość pełna romantyzmu, ufności i nadziei, a okres dorastania, wczesnej młodości, czas pierwszych miłości bywa najpiękniejszym okresem w życiu, dlatego warto pisać o miłości nastolatków, aby bliżej poznać ich problemy, ich sposób pojmowania miłości, prezentowane przez nich wartości i postawy.

1. Uwagi metodologiczne

Celem prezentowanych badań jest określenie rangi związków uczuciowych w życiu nastolatków oraz poznanie ich jakości. W procedurze badawczej zwrócono uwagę na następujące zagadnienia:

1. opinie badanych nastolatków na temat ich związków uczuciowych,
2. oczekiwania młodych ludzi od sympatii,
3. zalety i wady posiadania chłopca / dziewczyny,
4. plany na przyszłość nastolatków mających sympatię,
5. zachowania seksualne badanych,
6. odpowiedzialność badanych za swojego chłopca / dziewczynę.

W badaniach, którymi objęto 79 młodych ludzi w wieku od 16. do 20. roku życia, wykorzystano metodę sondażu diagnostycznego. Jako technikę badawczą przyjęto ankietę i technikę projekcyjną werbalną. Badania zostały przeprowadzone przez autorkę opracowania oraz przez studentów pedagogiki Filii Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Piotrkowie Trybunalskim, w ramach przedmiotu pedagogika rodziny, realizowanego w roku akademickim 2011/2012.

2. Analiza wyników badań

Opinie nastolatków na temat ich związków uczuciowych

W obecnym świecie szybko postępujących przemian społecznych, politycznych, ekonomicznych oraz zachwianiu lub wręcz braku autorytetów, można odnieść wrażenie, że zmieniają się ludzkie dążenia, powstają nowe wartości, za którymi opowiada się współczesny człowiek, a tym bardziej młody człowiek w wieku nastoletnim.

W okresie dorastania bardzo intensywnie kształtują się ustosunkowania wobec wartości, następuje ich organizowanie i hierarchizacja, intensywne budowanie systemu wartości. Młody człowiek pragnie zaznaczyć swoją autonomię, określić dla siebie ważne priorytety, metody postępowania, trwałe wartości, którymi pragnie się kierować w życiu. Jak twierdzi K. Ostrowska [2004], siła, gotowość oraz częstotliwość działań, które wpływają na uaktualnianie idealnej treści danej wartości, jaką może być na przykład miłość, dobroć, szczęście rodzinne, świadczy o jakości systemu wartości danej osoby.

Respondentom zadano następujące pytanie: „Jak długo znałaś/znałeś swojego chłopca/dziewczynę, nim zaangażowaliście się uczuciowo?”. Badania dowiodły, że prawie połowa nastolatków (48% dziewcząt i 42% chłopców) angażuje się uczuciowo po stosunkowo krótkim okresie znajomości, bo trwa-

jącej zaledwie pół roku. Znaczny odsetek badanych (34%) wyraził pogląd, że zaangażowanie uczuciowe nastąpiło u nich po znajomości z partnerem trwającej około roku (blisko 40% dziewcząt i blisko 26% chłopców). Dość niewielki odsetek młodzieży, gdyż niecałe 13% wskazało na zaangażowanie uczuciowe po okresie znajomości trwającej ok. 2 lat (10% dziewcząt i 16% chłopców). Znikoma liczba badanych (6,3% ogółu) stwierdziła, że znała swojego chłopca / dziewczynę ok. 3 lat, zanim znajomość ta przerodziła się w uczucie (2% dziewcząt i ponad sześciokrotnie więcej chłopców – 13%). Nieliczni respondenci (1,3%) wskazali na trwający powyżej 3 lat okres znajomości przed zaangażowaniem uczuciowym. Należy zauważyć, że odpowiedź tę wybrało 3,2% chłopców, natomiast żadna z dziewcząt nie dokonała takiego wskazania.

Reasumując, można zaryzykować stwierdzenie, że młodzież po krótkim okresie znajomości angażuje się uczuciowo. Chłopcy potrzebują więcej czasu od dziewcząt na wspomniane zaangażowanie. Zdaniem B. Goli [2008, s. 113] „młodzi ludzie dążą, aby spotkać miłość jak najszybciej. Pragną zaangażować się uczuciowo. Często pierwsze zauroczenie odczytują jako miłość”.

„Znajomość między osobami zaczyna przeradzać się w przyjaźń i młodzi ludzie zaczynają **chodzić ze sobą** – łączyć się w pary” [Goldenberg, Goldenberg 2006, s. 38]. Co ma główne znaczenie przy wyborze partnera? Co decyduje o wzbudzeniu zainteresowania i fascynacji daną osobą?

Analizując wyniki badań, zauważa się, że fascynacja drugą osobą w miłości młodzieńczej, zarówno u dziewcząt, jak i u chłopców, opiera się głównie na zewnętrznie pociągających cechach partnera. To uroda, atrakcyjny wygląd zewnętrzny bardzo często stanowią bodziec do zainteresowania się osobą, bliższego jej poznania czy wręcz fascynacji. Aż 40% badanych przy wyborze partnera kierowało się jego urodą. Z powyższymi wynikami badań korespondują wypowiedzi respondentów uzyskane dzięki testowi zdań niedokończonych (Mój chłopiec / dziewczyna jest...). Najczęściej pojawiające się określenia to: „ładna, atrakcyjna, piękna, zgrabna, zadbana, przystojny, męski, wesoły, super, dowcipny, rozrywkowy”. Niewielki odsetek ankietowanych wskazało na takie cechy jak: „opiekuńczy, szczerzy, dobry, wyrozumiały, mądry”. Z wynikami badań własnych koreluje opinia B. Goli [2008, s. 120], która stwierdza, że „nastolatek zakochuje się w osobie, która mu się podoba i pociąga go, a której niejednokrotnie nie zna. Z tego wynika, że często o wyborze sympatii decydują takie cechy, jak przyjemna powierzchowność, w znaczeniu ładnego wyglądu i przyciągająca wzrok sylwetka, stąd większość młodzieńczych fascynacji rozwija się na podłożu erotycznym (...). Młodzieńcze związki powstają często pod silną presją stereotypów, według których dziewczyna ma być *sexy* i oczarowywać chłopaka. Piękno jest wartością, na którą wszyscy są wrażliwi”. Zdaniem Z. Nęckiego [1996] nawet w późniejszym wieku pragniemy być ładni i wolimy

kontaktować się z ludźmi obdarzonymi urodą niż z tymi, którym jej brakuje. Chłopcom imponuje znalezienie ładnej dziewczyny, którą mogą pochwalić się przed kolegami. Dziewczęta są z kolei świadome oczekiwań chłopców i robią wszystko, aby stać się atrakcyjnymi, koncentrują się na modzie, kosmetykach, odchudzaniu. Chłopcy natomiast, aby zwrócić na siebie uwagę płci przeciwnej, uprawiają sport, popisują się siłą, sprawnością fizyczną, dowcipem, podejmują ryzyko.

Walory zewnętrzne, jak uroda, atrakcyjny wygląd, kolor włosów, szczupła sylwetka, zgrabne łydki, zdają się bardziej liczyć od zalet charakteru i intelektu przy wyborze sympatii. Jednak to właśnie braki w tym zakresie dadzą po pewnym czasie o sobie znać, powodując rozczarowanie i zerwanie kontaktów oraz poszukanie nowego obiektu uczuć.

Badania dowodzą, że istnieje grupa młodych ludzi, dla której ważne jest nie tylko piękno zewnętrzne, ale pociąga je przede wszystkim piękno wewnętrzne drugiego człowieka. Dla 15% badanych ważna jest wrażliwość partnera, tzw. dobry charakter ma znaczenie dla 10% respondentów. Ta forma zainteresowania osobą jest głębsza i ma większe szanse, aby stanowić trwalsze podwaliny uczuć, pozwalające związkowi przetrwać dłużej, a nawet przekształcić się z czasem w tą miłość jedyną, prawdziwą, stwarzającą trwałą więź między ludźmi. „Może należy rozejrzeć się w swoim otoczeniu za wartościowymi chłopcami, którzy często są mniej śmiali niż ci przystojni twardziele. Trwalsze związki powstają dopiero wśród starszej młodzieży, dlatego że wybór partnera i oczekiwania wobec niego są już bardziej sprecyzowane” [Gola 2008, s. 121].

Znikomy odsetek badanych (2,5%), udzielając odpowiedzi na postawione pytanie, wybrał możliwość – inne, podając, że zwraca uwagę między innymi na męskość, zaradność i operatywność partnera. Na cechy te wskazały dziewczęta, dla których – jak można przypuszczać – partner ma stanowić silne oparcie w życiu, zarówno w kwestii duchowej, jak i materialnej.

Prawie wszyscy respondenci (95%) stwierdzili, że są w związku, ponieważ zakochali się w drugiej osobie. Znikomy odsetek badanych (2,5%) przyznał, że spotyka się z kimś, ponieważ wszyscy znajomi mają już swoich partnerów i nie wypada być samemu. Poczucie osamotnienia oraz chęć zaimponowania koleżankom, poczucie satysfakcji, że partner może być obiektem ich pożądania to powody, dla których 1,3% respondentów funkcjonuje w związku.

Gdy kogoś obdarzamy uczuciem, chcemy z nim przebywać, wiązać z nim swoją przyszłość. Dlatego też powinniśmy starać się go dobrze poznać (starać się, na ile jest to możliwe, choć prawdą jest, że do końca nie znamy nawet samych siebie). Jeśli odpowiedzi „tak” i „raczej tak” potraktować łącznie, to zdecydowana większość ankietowanych (blisko 94%) uważa, że dobrze zna charakter swojego partnera. Należy w tym miejscu postawić pytanie, czy moż-

liwe jest poznanie drugiego człowieka w stosunkowo krótkim czasie? Nasuwa się tutaj na myśl popularne stwierdzenie, że „miłość jest ślepa”. Niejedną z badanych osób spotka wielkie rozczarowanie. Dobra znajomość partnera to raczej ich życzenie niż rzeczywistość. Zauroczeni młodzi ludzie zdają się widzieć to, co najlepsze u wybranej osoby, a w rzeczywistości znają ją zbyt krótko. W różnych, nie zaistniałych jeszcze sytuacjach, w przyszłości mogą ujawnić się nieznane dotąd cechy, zarówno dobre, jak również złe. Dłuższa znajomość daje możliwość lepszego poznania partnera i trafniejszej jego oceny, a przez to stwarza podstawy pewniejszych rokowań wiązania przyszłości z wybraną osobą. Aby poznać, czy młodzi ludzie pokładają w swoim związku nadzieje na przyszłość, zadano im pytanie: „Jak sądzisz, czy wasz związek ma przyszłość”? Największy odsetek badanych (blisko 90%) jest zdania, że ich związek przetrwa próbę czasu i wiąże z nim nadzieje na przyszłość. Młodzi ludzie wierzą lub może chcą wierzyć w trwałość swoich uczuć, trwałość wzajemnej miłości, mimo tak młodego wieku i braku doświadczeń, a może właśnie dlatego.

Przeważają tutaj i dają znać o sobie cechy miłości romantycznej, niedojrzałej, łączące oczarowanie z bezkrytyczną wiarą i ufnością w „wieczną miłość”, przy jednoczesnym braku solidnych podstaw do takich założeń, niekompletności pełni komponentów tego uczucia. Jak podaje za Sternbergiem B. Wojciszke [2003], miłość kompletna składa się z trzech komponentów: intymności, namiętności i zaangażowania. Tymczasem miłość romantyczna zawiera tylko dwa z nich: intymność i namiętność przy braku zaangażowania. Zaangażowanie to dążenie do utrzymania miłości, często poprzez walkę z przeciwnościami losu, ludzkimi słabościami, to umiejętność przebaczenia, wyrzeczeń, działania dla dobra drugiej osoby wbrew własnym upodobaniom i wygodzie, to dojrzałość emocjonalna, te czynniki, które pozwalają przetrwać próbę czasu.

Oczekiwania partnerów wobec siebie

Wyborowi partnera towarzyszą zawsze jakieś oczekiwania. Młodzi ludzie łączą się w pary, tworzą związki uczuciowe, przeżywają miłość. Te wzajemne relacje partnerów w związku umożliwiają poznanie indywidualnych właściwości osób, cech ich charakteru, wzajemnych oczekiwań, postaw moralnych. Miłość zobowiązuje do określonych zachowań partnerów względem siebie. Badani respondenci w swych wypowiedziach potwierdzili, że pewne cechy partnerów w związku są szczególnie ważne i oczekiwane. Należą do nich: zaufanie, wierność, szczerść, szacunek, uczciwość, wzajemne zrozumienie i wsparcie oraz lojalność. Ponadto w teście zdań niedokończonych odnotowano wypowiedzi, że partner powinien być pogodny, romantyczny i dbać o wygląd.

W badaniach zwrócono uwagę na oczekiwania respondentów dotyczące wieku, wykształcenia, wyglądu zewnętrznego, sytuacji finansowej i pochodzenia społecznego partnera.

Ponad połowa dziewcząt (56,2%) ma partnera starszego od siebie. Dość znaczna część ankietowanych (39,6%) ma sympatię w tym samym wieku. Niewielki odsetek respondentek (4,2%) podała, że partner jest od nich młodszy. Tymczasem większość chłopców (80,7%) deklaruje, że ma młodszą sympatię. Na starszy od swojego wiek dziewczyny wskazał znikomy odsetek respondentów (3,2%), natomiast 16% ma partnerki w tym samym wieku.

Z wynikami badań własnych korespondują wyniki badań B. Wojciszke [2003, ss. 98–99] wskazujące między innymi, że „mężczyźni bardziej cenią, by partnerka była młodsza od nich; kobiety bardziej cenią, by partner był od nich starszy”. B. Wojciszke [2003, s. 100] wysuwa daleko idące wnioski, z którymi trudno się nie zgodzić, że „występująca u mężczyzn, silniejsza preferencja młodszych partnerek oraz fizycznie atrakcyjnych wyraża prawdopodobnie poszukiwanie partnerki o możliwie wysokiej zdolności wydawania potomstwa i rozpropagowania tym samym męskich genów. (...) Kobiety dla sukcesu reprodukcyjnego muszą wybierać mężczyzn, którzy roszą nadzieje na zapewnienie dóbr niezbędnych do przetrwania kobiety i potomstwa w czasie, gdy ta pochłonięta jest wychowywaniem dzieci”. Choć wnioski autora dotyczą dojrzałej wiekiem grupy osób niż nastolatki, to można jednak doszukać się tutaj pewnej zbieżności. Powszechnie uznawana jest prawda, że młodość kobiety jest atrybutem (nawet w tak wąskiej granicy wieku jak 16–20 lat). Z kolei dla młodziutkiej dziewczyny atrakcyjniejszy może być starszy chłopiec, bo daje większe szanse na pewne zabezpieczenie finansowe. Niejednokrotnie już pracuje, jeśli nie zawodowo, to dorywczo i ma czym zapłacić za kino, bilet na koncert idola, deser w kawiarni czy prezent dla dziewczyny. Można zatem stwierdzić, że wybór partnera nie jest tak całkowicie bezinteresowny, a współczesne rozumienie miłości często odnosi się nie tylko do emocjonalnej sfery potrzeb ludzkich.

Wykształcenie partnera jest nieważne dla blisko 60% dziewcząt i niewiele różni się od wskazań chłopców, dla których wskaźnik wynosi prawie 55%. Wygląd zewnętrzny partnera jako ważny zadeklarowało 83% dziewcząt i 93% chłopców.

Sytuacja finansowa partnera jest ważna dla większości dziewcząt (85%). Na tę kategorię odpowiedzi wskazało o połowę mniej chłopców. Oznaczać to może, że dziewczęta oczekują od chłopców pewnego zabezpieczenia finansowego w związku, pragną liczyć na ich hojność, wspaniałomyślność. Zgodnie z powszechnie uznanym wzorem to partner – mężczyzna płaci rachunek np. w kawiarni czy kupuje dziewczynie bilet do kina. Dziewczyna potem zwierzy się przyjaciółce, gdzie ją chłopak zaprosił. Należy jednak zwrócić uwagę na fakt, że ta zamożność dotyczy często rodziców chłopca niż jego samego, gdyż ten jest na ich utrzymaniu. Dla dość znacznego odsetka chłopców (61%) nie

jest ważna sytuacja finansowa dziewczyny. Prawdopodobnie chłopcy, zgodnie z ogólnie przyjętą opinią społeczną, dążą do wzoru żywiciela rodziny, chcą być szarmanccy, lubią zaimponować dziewczynie i nie byłoby dla nich honorem liczyć w kwestii finansowej na nią.

Pochodzenie społeczne sympatii, również okazuje się bardziej brane pod uwagę przez dziewczyny (46%) niż przez chłopców (29%). Niewykluczone, że część dziewcząt przez związek z tzw. odpowiednim partnerem pragnie podnieść swój status społeczny lub po prostu im to imponuje.

Zalety i wady posiadania sympatii

Połączenie w parę jest nieuchronnym procesem, wynikającym z zadań rozwojowych etapu wczesnej młodości. Młodzieńcze miłości mogą być źródłem satysfakcji, radości, ale również źródłem wielu cierpień czy rozczarowań. Jednak młodzi ludzie usilnie pragną pokochać kogoś i wzajemnie stać się obiektem czyjeś miłości. Gdy tak się stanie, pragną jak najwięcej ze sobą przebywać, łączą się w parę, tworzą związek uczuciowy. Jak pisze B. Gola [2008, s. 20]: „to, co łączy parę, wiąże się ze znalezieniem wspólnego języka, zrozumieniem, podobnymi zainteresowaniami”. Jednak partner nie zawsze spełnia wszystkie oczekiwania, z tego powodu osoby będące w związku może dotknąć frustracja. Funkcjonowanie w związku z drugą osobą to pewne ograniczenia, konieczność podporządkowania się, określone zachowania, postawy. Nie każdy nastolatek chce i potrafi im sprostać, dlatego bycie w związku dla niektórych oprócz zalet może mieć również wady.

Respondentów poproszono o wskazanie powodów, dla których warto wiązać się z drugą osobą. Najwięcej ankietowanych (67%) podało, że warto mieć kogoś, komu na nas zależy i kto zawsze chętnie służy pomocą. Wszyscy badani mają rodziców, którzy z pewnością kochają swoje dzieci i zawsze chętnie służą im pomocą czy troszczą się o nich. Należy jednak zauważyć, że dla rodziców ci dorastający młodzi ludzie zawsze będą przede wszystkim ich dziećmi. Tymczasem młody człowiek zaczyna czuć się dorosły, pragnie zaznaczyć swoją niezależność od rodziców i, jakkolwiek z pewnością nadal kocha rodziców i ufa im, to budzą się w nim pewne potrzeby innej bliskości z drugim człowiekiem, potrzeby innych relacji niż z rodzicami. W tym wieku z pewnych marzeń, problemów, dążeń łatwiej zwierzyć się rówieśnikowi, a jeszcze lepiej mieć obok siebie osobę, która stanie się uosobieniem naszych pragnień i nadziei. Jest to swoiste przygotowanie do dorosłości, założenia rodziny, wytyczenia własnej ścieżki życia w ciągłości pokoleń.

Jak wielką radość i entuzjazm odczuwa człowiek, gdy znajdzie obiekt, w którym może ulokować własne uczucia, świadczy wskazanie respondentów na kategorię odpowiedzi o treści „Miłość dodaje skrzydeł” – czujesz, że możesz wszystko (65,8%).

Młodzi ludzie stwierdzają również, że warto mieć drugą osobę, bo życie staje się wtedy bogatsze o nowe wrażenia, doznania, nie ma miejsca na nudę, można ciekawiej spędzać czas i co ważne – jest z kim go spędzać. Dowodzi tego – zajmująca trzecie miejsce – odpowiedź „życie staje się bardziej atrakcyjne” (ponad 53% wskazań). Dziewczyna ma z kim wyjść do kina, na dyskotekę, na spacer. Chłopiec może pochwalić się przed kolegami ładną sympatią, wykazać swoją męskością i być za to docenionym.

Młodzi ludzie podchodzą dość emocjonalnie do życia, pierwsze uniesienia miłosne są często przeżywane bardzo głęboko; nie bez powodu istnieje powiedzenie „pierwsza miłość nie rdzewieje”. W tej romantycznej miłości nastolatków wybranki stają się wszystkim. Potwierdzeniem jest wybór przez 52% badanych odpowiedzi „gdy jesteś z nim (nią) zapominasz o wszystkim”. Prawie połowa respondentów (49,4%) stwierdza, że „jest mi dobrze, gdy jestem ze swoją dziewczyną / swoim chłopcem”. Jest to sytuacja wielce pożądana. Posiadanie partnera zapewnia bowiem młodemu człowiekowi komfort psychiczny.

Okazuje się również, że dla młodych ludzi nie bez znaczenia jest możliwość zaistnienia intymnych sytuacji z sympatią, bowiem 48% ankietowanych udzieliło odpowiedzi – „masz się z kim całować”.

Należy zauważyć, że dość znaczny odsetek badanych (43%) stwierdza, że warto mieć partnera, warto być w związku uczuciowym, ponieważ „miłość sprawia, że jesteśmy lepsi”. Blisko 32% badanych uważa, że „zakochanie to najlepszy okres w życiu”.

Wypowiedzi nastolatków zawarte w teście zdań niedokończonych uzupełniają powyższe dane. Oto niektóre z nich: „warto mieć chłopaka, bo jest dla kogo i po co żyć, czujemy się komuś potrzebni, jest ktoś, z kim możemy być tak blisko, jak z nikim dotychczas, życie nabiera sensu, jest się komu zwierzać, jest z kim spędzać wolny czas”.

Pierwsze związki, uczucia, miłość, potrzeba posiadania partnera to zjawiska, które znajdują poczesne miejsce w życiu nastolatków. „Miłość ma moc twórczą, sprawia, że dzięki niej osoba ma poczucie, że istnieje w pełni, a w kwintesencji dochodzi do stwierdzenia: dobrze, że jesteś” [Peper 2004, s. 33].

Badanym postawiono pytanie dotyczące wad wynikających z faktu posiadania sympatii. Zdecydowana większość ankietowanych (91%) nie dostrzega żadnych ujemnych stron w obszarze omawianego zagadnienia. Dowodzić to może pewnego zaangażowania tych osób w związek uczuciowy i osiągnięcia satysfakcji z powodu posiadania sympatii.

Tylko niewielki odsetek badanych (9%) przyznał, że dostrzega pewne niedogodności z faktu posiadania chłopaka czy dziewczyny. Oto wybrane wypowiedzi: „na dyskotecę musisz tańczyć tylko z nim; boisz się, że ktoś może ci ją

poderwać; masz większe wydatki, bo ciągle dzwonisz; martwisz się, że kiepsko całujesz; musisz znosić podejrzliwe spojrzenia i dociekliwe pytania rodziny; musisz pamiętać o jej imieninach; musisz tłumaczyć się ciotkom, że to nie jest twój narzeczony; musisz ciągle dbać o wygląd; masz skrzynkę pełną głupich maili; musisz udawać, że lubisz jego mamę”.

Analiza powyższych wypowiedzi pozwala na stwierdzenie pewnej niedojrzałości ich autorów. W podtekście można również wyczytać, że osoby w tych związkach są niejako na siłę. Może dla wypełnienia nudy lub innych, im tylko znanych racji. Dla chłopca uciążliwy stał się fakt, że musi pamiętać o imieninach dziewczyny, którą rzekomo kocha (o imieninach ukochanych osób nie zapomina się), dziewczyna okazuje fałszywą sympatię dla mamy chłopca, chłopiec stwierdza, że ma skrzynkę „zapchaną” głupimi mailami od dziewczyny (głupia dziewczyna wysłała głupie maile, więc po co trwać w związku z dziewczyną, której nie darzy się szacunkiem). Wypowiedź jednej z dziewczyn mówiąca o uciążliwości spowodowanej tym, że na dyskotecę musi tańczyć tylko ze swoim chłopcem, świadczyć może albo o tym, że ma go już trochę dość lub o jego daleko posuniętej, nieuzasadnionej zazdrości, która może stać się zagrożeniem, przerodzić się w „chorą miłość”. Respondenci są też może zawstydzeni faktem bycia w związku, gdyż woleliby go utrzymać w tajemnicy przed rodzicami i rodziną, zamiast pochwalić się partnerem – przedstawić rodzinie, tłumacząc ewentualnie nadto dociekliwym jej członkom, że są na etapie poznawania się i o ślubie jeszcze nie myślą.

Reasumując, można stwierdzić, że posiadanie sympatii jest dla nastolatków bardzo ważne i pełni pozytywną rolę w ich życiu. Dostrzegane przez nich przede wszystkim zalety tej sytuacji stają się bodźcem zarówno dla zaistnienia, jak i do utrzymania związku uczuciowego.

Młodzież będąca w związkach uczuciowych zaczyna dojrzywać do opuszczenia w przyszłości gniazda rodzinnego i założenia własnej rodziny. Nowe więzy zaczynają być silne i ważne, młody człowiek pragnie jak najwięcej czasu spędzać z ukochaną osobą. Ma swoje tajemnice, z których niekoniecznie lub rzadko i niechętnie zwierza się rodzicom. Jednak, jak twierdzi V. Satir [2002], nie oznacza to wcale, że młody człowiek odrzuca swoją rodzinę. Rodzice dorastających dzieci powinni w naturalny sposób przyjmować sympatie swoich dzieci, które w ten sposób przygotowują się do przejścia do następnego etapu w swoim życiu, etapu dorosłego człowieka. Rodzice mają wtedy szansę stać się dla swoich dzieci pomocnymi doradcami.

Respondentom postawiono pytanie: „Czy rodzice twojej dziewczyny / twojego chłopaka znają cię”? Zdecydowana większość badanych (niemal 90%) została przedstawiona rodzicom swojej sympatii. Świadczyć to może o dobrych kontaktach młodych ludzi z rodzicami, otwartości ich partnerów na te kontakty, wzajemnym zaufaniu między rodzicami a dorastającymi dziećmi.

Dla młodego człowieka rodzice wcale nie przestają pełnić ważnej roli, nawet wtedy, gdy przeżywa on swoją młodzieńcza miłość i w swojej dziewczynie czy chłopaku zdaje się widzieć cały świat. Dość znaczny odsetek respondentów (niemal 65%) obdarza zaufaniem swoich rodziców, czego dowodem mogą być zwierzenia na temat swojej sympatii. Możemy się domyślać, że jest to inny rodzaj zwierzeń niż wobec przyjaciółki ale nie umniejsza to faktu, że rodzice nadal zajmują ważne miejsce w życiu nastolatków. Potwierdzają to wypowiedzi respondentów: „moi rodzice chcieliby dla mnie jak najlepiej, abym była szczęśliwa, abym dobrze ułożyła sobie życie, mojego szczęścia, abym nie była smutna, bym nie zaznał w życiu zła”.

Konkludując należy stwierdzić, że dorastająca młodzież pragnie zaznaczyć swoją niezależność, odrębność, dorosłość, ale pragnie również nadal, tak jak w dzieciństwie, mieć bliskie osoby, którym może bezgranicznie zaufać i liczyć na ich bezinteresowną, prawdziwą dobroć, mądrą radę czy potwierdzenie trafności własnych decyzji. To nadal istniejące zaufanie rodzice powinni mądrze wykorzystać. Wymaga to dużych umiejętności od rodziców lecz należy ufać, że prawdziwa rodzicielska miłość poddała temu zadaniu. Rodzice muszą właściwie wspierać swoje dorastające dzieci, aby te nie pogubiły się w swoich wyborach wobec różnych aspektów dorosłego życia, zwłaszcza w obecnej dobie, gdy lansowane są, zwłaszcza przez środki masowego przekazu, różne i nie zawsze prawidłowe wzory postaw.

Plany na przyszłość nastolatków będących w związkach uczuciowych

Marguerite A. Peters [2010, s. 18] pisze, iż: „W ciągu niespełna stu lat na Zachodzie idee rewolucyjnie nastawionych mniejszości głęboko przekształciły mentalność i obyczaje większości. Nowa kultura nie tylko akceptuje, dopuszcza i toleruje, ale wręcz <<celebryje>> seksualne eksperymenty młodych, kolejne zmiany i znaczą liczbę partnerów (...) oraz wspólne zamieszkiwanie bez ślubu. (...) Internet i szybki postęp technologiczny umożliwiający łatwy dostęp do pornografii coraz młodszemu i szerszemu kręgowi odbiorców”. Dalej autorka stwierdza, że większość młodych osób do 18. roku życia ma za sobą różnorodne doświadczenia, które przyczyniają się do utraty nadziei i chęci założenia własnej rodziny. Wielu młodych ludzi pochodzi z rodzin rozbitych i nie potrafi zdobyć się na zaangażowanie w poważny związek. Jednak wśród młodzieży daje się również zauważyć „nieokreślone i spontaniczne pragnienie powrotu do postawy zdroworozsądkowej, do szczęścia i stabilności” [Peters 2010, s. 20]. Pragnienie to nie zawsze zostaje zaspokojone, jak uważa autorka – często z winy starszych – którzy nie zdołają zapewnić kierownictwa, którego młodzi poszukują. Dlatego coraz częściej młodzież bezkrytycznie przejmuje wzory postaw i zachowań, preferowane w środkach masowego przekazu, a wzorowane na kulturze Zachodu.

Badanym zadano pytanie: „Czy planujesz w przyszłości sformalizować wasz związek i założyć rodzinę?”. Znikomy odsetek respondentów, bo zaledwie 2,5% wyraził pogląd, że nie planuje w przyszłości formalizacji swego związku z obecną sympatią. Tyle samo badanych nie jest pewnych swego stanowiska, zaznaczając tym samym odpowiedź – raczej nie mam takich planów. Ponad 39% ankietowanych twierdzi, że raczej chce w przyszłości zalegalizować swój związek. Pozostali respondenci (niemal 56%) w momencie przeprowadzania badań zdecydowanie stwierdzili, że planują w przyszłości zawrzeć związek małżeński z obecnym chłopakiem czy dziewczyną. Należy zatem stwierdzić, że młodzi ludzie, planując swoją przyszłość, chętnie widzą swoją sympatię w przyszłej roli męża czy żony.

Wyniki badań wskazują, że ponad połowa badanej młodzieży (53,2%) jest zdania, że związek małżeński mogłaby zawrzeć w wieku 24–26 lat. Drugie miejsce w wypowiedziach badanych zajmuje przedział wiekowy 21–23 lata, uznany przez respondentów jako odpowiedni do zawarcia małżeństwa (25,3%). Wiek między 27. a 30. rokiem życia jest odpowiedni na podjęcie decyzji o ślubie dla 10% badanych. Znikoma część ankietowanych wybrała jako optymalny do zawarcia małżeństwa wiek 18–20 lat (7,6%) oraz wiek powyżej 30 roku życia (3,8%). Przedstawione wyniki badań skłaniają do konkluzji, że młodzi ludzie sformalizowanie związku widzą raczej w stosunkowo odległym czasie i nie wiążą go z faktem osiągnięcia metrykalnej dojrzałości.

Ankietowani decyząc o zawarciu małżeństwa uzależniają najczęściej od ukończenia nauki (53,2%). Niezależność finansowa, której wyznacznikiem jest osiąganie własnych, satysfakcjonujących dochodów, to drugi z najczęściej wymienianych warunków, mających wpływ na decyzję o sformalizowaniu związku (26,6%). Na trzecim miejscu uplasowała się odpowiedź – zgoda i wola mojego chłopaka / dziewczyny (17,7%). Oto wybrane wypowiedzi respondentów z testu niedokończonych zdań: „małżeństwo należy zawrzeć, gdy: jest się na to gotowym, nie trzeba już chodzić do szkoły i ma się jakiś fach w ręku, po ukończonych studiach, gdy jest się niezależnym finansowo od rodziców, gdy będzie z czego utrzymać rodzinę, gdy obie strony tego chcą”. Znikomy odsetek badanych (6,3%), udzielając odpowiedzi na postawione pytanie wybrał możliwość odpowiedzi – inne. Osoby te jako powód wpływający na decyzję o zawarciu małżeństwa podały: „gdyby to było konieczne, gdybym zaszła w ciążę, gdybym musiał”. Tego typu wypowiedzi mogą świadczyć o niedojrzałości tych osób, gdyż w ten sposób zawarte małżeństwo, niejako wymuszone sytuacją, ma małe szanse przetrwania. Praktyka wskazuje jednak, iż w obecnej dobie zawieranych jest wiele małżeństw między młodymi osobami, z wyżej wymienionych powodów. Przytoczone wypowiedzi, mimo iż nieliczne, prowokują do podjęcia zagadnienia dotyczącego zachowań seksualnych nastolatków.

Zachowania seksualne nastolatków posiadających sympatię

Obecnie w relacjach uczuciowych między młodymi ludźmi zapanował nowy trend, polegający na dość swobodnym traktowaniu spraw współżycia płciowego, świadczący o odchodzeniu od tradycyjnego modelu postępowania w tym zakresie. Nie bez wpływu na to zjawisko pozostaje pomieszczenie różnorodnych przekazów wartości, na które narażona jest współczesna młodzież. Jak podaje W. Wróblewska [1998], w Polsce szczególnie od lat 90. zauważyć można zjawisko postępującej dezorientacji i swoistego chaosu w przekazywanych wzorcach aksjologicznych w sferze płciowości i życia seksualnego człowieka. Istnieje brak spójności tych przekazów, młodzież gubi się, ponieważ przekazy napływające z domu, Kościoła, od kolegów i te propagowane w mediach – uważane za modne i postępowe, różnią się od siebie. Wobec tego niedoświadczona młodzież, nieświadoma negatywnych skutków swego postępowania, często wybiera to, co najbardziej oddziałuje na jej zmysły, to, co łatwiejsze, przyjemniejsze, uważane za nowoczesne i przynoszące natychmiastowe wymierne korzyści, choćby w sferze satysfakcji seksualnej, chociaż jakość tej satysfakcji zapewne pozostawia wiele do życzenia.

Największy odsetek respondentów (46,8%) uważa, że seks przedmałżeński jest raczej dopuszczalny. Zdecydowaną opinię na temat jego dopuszczalności przed ślubem wyraża mniej, gdyż 21,5%. Jeśli odpowiedź „raczej nie” i „nie” potraktować łącznie, to tylko jedna trzecia młodych ludzi twierdzi, że do takiej bliskości fizycznej między dwojgiem ludzi powinno dojść dopiero po zawarciu małżeństwa.

„Obecnie przestrzeń wychowania zapełniona jest przekazem pośrednim, płynącym w dużej mierze z treści, jakie oferuje kultura masowa, w tym również czasopisma przeznaczone dla młodzieży” [Gola 2008, s. 13]. Skuteczność prasy młodzieżowej w oddziaływaniu na kształtowanie obyczajowości seksualnej, postawy i opinie młodych ludzi pochodzi – jak twierdzi A. Lepa [1998] – głównie z racji jej stałości. Słowo pisane może być bardziej skuteczne w swoim oddziaływaniu niż formy przekazu audiowizualnego, ponieważ pozwala na dłuższy kontakt czytelnika z publikowanymi treściami. Pozwala na powrót do źródła informacji w dowolnym czasie i według życzenia czytelnika, bez ograniczenia czasowego, podobnie jak Internet. Rozwój środków masowego przekazu i sposób ich oddziaływania sprawia, że do współczesnej młodzieży dociera wiele informacji na temat życia płciowego człowieka. Te informacje są jednak często dość przypadkowe i niepełne, a także zniekształcone i nieprawdziwe, przyczyniające się raczej do dezinformacji zamiast rzetelnej informacji w tej delikatnej sferze człowieka.

Niemal wszyscy ankietowani (92,1%) wskazali, że mass media są dla nich atrakcyjnym źródłem poszukiwania treści na temat relacji męsko-damskich.

Ankietowanych poproszono o dokończenie zdania: „o sprawach męskodamskich najwięcej dowiesz się...”. Najczęściej pojawiające się odpowiedzi to: „z Internetu, czasopism, telewizji”. Zdecydowanie rzadziej pojawiały się odpowiedzi: „od kolegów, przyjaciółki”, a najrzadziej: „od rodziców, starszego rodzeństwa, w szkole”. Młodzież zapytana o najczęściej czytane czasopiśma wymienia tytuły: „Bravo”, „Bravo Girl”, „Twist”, „Dziewczyna”, „Tina”, „Claudia”, „Cogito”.

Jak twierdzą autorzy wielu opracowań naukowych, wpływ środków masowego przekazu na kształtowanie postaw młodych ludzi jest ogromny. M. in. B. Gola [2008, s. 55] pisze: „Media próbują „uczyć” doświadczania przyjemności (...) w odniesieniu do kształtowania przez nie obyczajowości seksualnej. (...) Mentalność <<seksocentryczna>> i erotyzacja są znamienne dla kultury masowej”.

W kontekście powyższych treści, postawiono respondentom pytanie, czy zgadzają się z opinią, że zgoda chłopaka / dziewczyny na współżycie seksualne jest prawdziwym i głównym dowodem miłości. Niemal 2/3 młodych ludzi utożsamia się z tym poglądem. „Miłość niejako legitymizuje współżycie seksualne nastolatków. Częste powoływanie się na miłość, jako powód inicjacji seksualnej, obecne jest w listach czytelników (...), wprowadzie rozróżnienie między młodzieńczą fascynacją, zauroczeniem, zakochaniem, czy miłością jest w tych opowiadaniach dość płynne i względne, ale młodzi ludzie zawsze podkreślają, że bardzo się kochają” [Gola 2008, s. 134].

Uzyskane wyniki badań potwierdzają, jak duże znaczenie przywiązują młodzi ludzie do spraw seksu, a przecież rozsądek i doświadczenie podpowiadają, że związek uczuciowy nie może opierać się jedynie na cielesności. Dlatego też respondentom zadano pytanie: „Jakie czynniki decydują o trwałości związku uczuciowego między dwojgiem ludzi?”. Największy odsetek badanych (40,6%) wskazał na miłość jako na główny czynnik, mający wpływ na trwałość relacji uczuciowej. Trudno wyobrazić sobie miłość bez wzajemnego zaufania i wierności partnerów i na te warunki, gwarantujące niejako stabilność w związku, wskazało odpowiednio: 29, 1%; 22,8%. A. Giddens [2006, s. 166] pisze, że: „Zaufanie to pewność co do drugiej osoby, ale również co do tego, że wspólna więź będzie w stanie podołać wyzwaniom, jakie przyniesie czas. To więcej niż kwestia dobrej woli, która sama w sobie nie jest niczym pewnym. Ufać drugiej osobie to także postawić na to, że będzie potrafiła postępować w sposób uczciwy”. Na religijność partnerów, jako warunek trwałości związku, wskazał znikomy odsetek respondentów (3,8%). Również znikomy odsetek (2,5%) wymienił przyjaźń, a powszechnie wiadomo, że ta oraz wzajemne wsparcie w związku są nieodzowne, a w dojrzałym wieku wręcz przybierają na znaczeniu, gdy młodzieńcze pożądania zdają się słabnąć. Należy jednak zauważyć, że młodzież nie ma jeszcze takich doświadczeń. Nie dziwi więc fakt, że udany

seks niemalże dla 1/5 badanych jest wartością decydującą o trwałości związku. Reasumując, należy stwierdzić, że trwałość związku uczuciowego w percepcji młodzieży zależy głównie od miłości, zaufania, wierności partnerów. Znaczącą rolę dla nastolatków w tej kwestii odgrywa również udany seks.

Sabrina Weill [2007, s. 27] wyraża pogląd, że „im dłużej nastolatek opóźnia moment inicjacji seksualnej, tym więcej czasu daje swojemu umysłowi, by dogonił rozwój cielesny i tym większe szanse stwarza, że będzie potrafił chronić się przed chorobami i przypadkową ciążą, kiedy nadejdzie właściwy czas”. Jednak – jak zauważa E. Wysocka [2000] – trudno dorastającej młodzieży przeżywać jedynie miłość platoniczną. Nawet młodzież uważająca się za religijną „zbacza z kursu”, gdyż trudno się jej oprzeć pokusie zakosztowania „zakazanego owocu”.

Ponad połowa badanych nastolatków (57%), na pytanie, czy prowadzi życie seksualne z sympatią, odpowiedziała twierdząco. Większość współżyje z partnerem, natomiast niewielki odsetek (6%) przyznał, że zachowania seksualne w ich związku polegają na pieszczotach (*necking, petting*). *Necking* to pieszczoty miłosne (pocałunki, głaskania, uściski), obejmujące ciała partnerów tylko od pasa w górę, zazwyczaj nie dochodzi do orgazmu. Ta forma aktywności seksualnej poprzedza często *petting*, w którym pieszczoty obejmują także narządy płciowe i którego celem jest przeżycie orgazmu.

Najważniejszym elementem życia seksualnego dla badanych nastolatków jest bliskość i czułość obojga partnerów (36,7%). Na drugim miejscu znalazło się spełnienie (dowód miłości) – 33 %. Na trzecim miejscu istotnych elementów życia seksualnego uplasowała się przyjemność czerpana ze stosunku płciowego (30, 4%). Generalnie młodzi ludzie w pożyciu seksualnym widzą realizację bliskości i czułości partnerów, dopełnienie wzajemnej miłości oraz źródło przyjemności i satysfakcji.

Odpowiedzialność młodych partnerów

Maciej Bernasiewicz [2008, s. 289] twierdzi, że „Powszechny trend ponowoczesności, zindywidualizowanie, pluralizm stylów życia, prowadzi do ciągłego niezdecydowania, w jakim żyje nastolatek. Pewność tego, czego pragnie się od życia, jasność wyboru, zaangażowanie i zgoda na ponoszenie konsekwencji wyborów, to zjawiska z zamierzchłej przeszłości”. Autor uważa, że miłość nastolatka pozostaje bliższa greckiemu pojęciu *eros*, aniżeli chrześcijańskiemu ujęciu miłości ofiarnej, bezinteresownej *agape*.

Odpowiedzialność partnerów powinna obejmować wszystkie aspekty ich wzajemnej miłości, a dotyczy między innymi wzajemnej wiedzy partnerów o sobie, oczekiwań, potrzeb, szacunku dla drugiej osoby, znajomości jej zasad, gotowości do poświęceń, klimatu zaufania, kultury osobistej, poszano-

wania potrzeb partnera. Odpowiedzialność w związku to również posiadanie wiedzy o prawidłowościach współżycia seksualnego, płodności, antykoncepcji i konsekwencjach współżycia, odpowiedzialność za powołanie nowego życia. Dojrzałość i odpowiedzialność to także umiejętność przyjmowania i godzenia się z porażkami miłości.

Młodzi ludzie wierzą, że łącząca ich z partnerem miłość jest doskonała, są przekonani i ufają, że nigdy się nie skończy. Nie wierzą, że coś może zmać ich szczęście, że partner byłby zdolny do zdrady. Tak właśnie wygląda romantyczna miłość nastolatków. Pełna ufności i marzeń, a zarazem niedojrzała i pełna sprzeczności. Największa grupa badanych (29,1%) jest zdania, że partner nigdy ich nie porzuci: odpowiedź nas to nigdy nie spotka – nasza miłość jest wieczna. W sytuacji odejścia partnera blisko 23% ankietowanych wyraziło pogląd, że bardzo by cierpiało. 1/5 stwierdziła, że w ogóle nie dopuszcza możliwości zdrady przez sympatię. Świadczyć to może o emocjonalności i impulsywności młodych ludzi, którzy niejako z góry odrzucają możliwość bycia zdradzonym przez partnera, nie tyle z pozycji ufności i wiary w trwałość związku, co raczej z powodu ignorancji i niedopuszczania do świadomości, że partner mógłby tak postąpić. Wyczuwalny jest tu pewien pierwiastek agresji, jakby nastolatek chciał powiedzieć: to nie ma prawa się wydarzyć. Znamienny jest fakt, że 15,2% respondentów przychyła się do stwierdzenia, iż w wypadku zdrady partnera szybko poszukałoby sobie kogoś innego. Świadczyć to może o tym, że nastolatek potrafi dość szybko zaangażować się w nowy związek i nie znosi pustki emocjonalnej. Niewielki odsetek ankietowanych (10,1%) podchodzi z rezerwą do problemu zdrady i godzi się z opinią, że wszystko się kiedyś kończy. 2,5% respondentów w przypadku zdrady szukałoby zemsty. Świadczyć to może o niedojrzałym, a nawet w jakimś sensie patologicznym podejściu młodych osób do problemów, jakie może przynieść życie. Nie wiadomo, ile z tych osób byłoby zdolnych do urzeczywistnienia tego stwierdzenia i na czym miałyby polegać ta zemsta, jeśli chodzi o stopień drastyczności. Niemniej jednak badania dowiodły, że istnieje grupa młodych ludzi, przejawiająca niepożądaną postawę wobec obiektu uczuć, których nie można usprawiedliwić nawet zdradą partnera.

Niemal wszyscy respondenci (94,4%) deklarują, że nigdy nie myśleli o zdradzie partnera. U niewielkiej części badanych (3,8%) czasem pojawiają się myśli dopuszczające możliwość zdrady sympatii. Tylko jedna osoba przyznała się do częstych myśli na powyższy temat.

Jest sprawą nieuniknioną, że w związkach uczuciowych nastolatków, tak jak i w związkach dorosłych osób oraz w każdym innych relacjach międzyludzkich, pojawiają się konflikty. Dość istotną kwestią stało się zbadanie, jak młodzi ludzie rozwiązują swoje sytuacje konfliktowe, jakie wykazują postawy, czy potrafią zrezygnować ze swoich racji na rzecz partnera.

Największy odsetek badanych (48,1%) w sytuacji konfliktowej z partnerem stara się, aby zwyciężyły jego racje. Drugą najczęściej deklarowaną odpowiedzią jest dążenie do kompromisu (30,4%). Najmniejsza grupa ankietowanych (21,5%) wyraziła pogląd, że w sytuacjach konfliktowych kieruje się dobrem partnera. Ogólnie młodzież skłania się ku egoistycznym rozwiązaniom pojawiających się w związku nieporozumień.

Normalne jest, że większość nastolatków dąży, by mieć swojego chłopca czy dziewczynę i spełnić romantyczne marzenia o miłości, takiej jedynej, prawdziwej, na zawsze. Znaczna część respondentów (36,7%) pojęcie miłości rozumie jako uczucie łączące dwoje ludzi. Dla 24% respondentów miłość stanowi spełnienie własnych pragnień. Pojęcie miłości z namietnością i erotyką łączy co siódmy badany. Miłość, utożsamiana głównie jako wspólna wizja przyszłości z partnerem, została wskazana przez 7,5% ankietowanych. Najmniejszy odsetek młodych ludzi (3,8%) rozumie miłość jako radość z obdarowywania.

Badanym postanowiono pytanie: „Z czym należy łączyć podjęcie życia seksualnego”? Najczęściej wymienianym czynnikiem, z którym młodzi ludzie łączą fakt podjęcia współżycia seksualnego, jest wspólne pragnienie partnerów (59,6%). Z dojrzałością społeczną współżycie seksualne kojarzy 32,9% młodzieży. Gotowość do założenia rodziny, jako ważny czynnik, z którym należy wiązać bliskość fizyczną, wymienia 22,5% ankietowanych. Odpowiedzialność za skutki współżycia to najrzadziej wymieniany czynnik (17,7%). Wyniki badań pokazują, że dla młodzieży najważniejszą sprawą, łączącą się ze współżyciem seksualnym, jest zaspokojenie wspólnych w tym względzie pragnień partnerów. Młodzi ludzie stosunkowo mało uwagi poświęcają sprawie odpowiedzialności za mogące nastąpić w tej sytuacji konsekwencje swoich decyzji.

Jak pisze R. Pałowska [1999, s. 58] „do zrozumienia prawdziwego sensu i celu współżycia jako wartości, konieczna jest dojrzałość osobowości partnerów, a także odpowiedzialność, obejmująca świadome konsekwencje współżycia. Potrzebna jest wiedza o oczekiwaniach dotyczących obojga partnerów oraz prawidłowościach współżycia, płodności, antykoncepcji”.

Jak dowiodły badania, większość młodych ludzi prowadzi już życie seksualne. Nie bez powodu postawiono więc młodzieży pytanie, dotyczące świadomości konsekwencji współżycia seksualnego. Wśród wspomnianych konsekwencji młodzież najczęściej wymieniała: „niechcianą ciążą, różne choroby, AIDS”, jedna z osób napisała: ‘przyjemność – rozczarowanie – potomstwo’, ktoś inny: „żadne” albo „duże”, nie precyzując dokładnie, jakie. Należy zauważyć, że młodzież nie wskazała w ogóle na konsekwencje natury moralnej (względy religijne, wartości obowiązujące w rodzinie, zasady etyczne, odpowiedzialność za partnera), a także natury psychicznej (poczucie krzywdy po opuszczeniu przez partnera, utrata zaufania, świadomość utraty pewnych wartości) czy natury

społecznej (wzięcie odpowiedzialności za poczęte dziecko – mogące wiązać się z koniecznością przerwania nauki, podjęcia mało atrakcyjnej pracy celem zdobycia środków finansowych, rezygnacja z beztrudnego życia nastolatka).

W związku z powyższym badanym postawiono pytanie: „Jakbyś się zachował, gdyby twoja dziewczyna była w ciąży? Jakbyś się zachowała, gdybyś była w ciąży?”. Co trzeci chłopiec (32,3%) i więcej, bo ponad 43% dziewcząt podjęłoby się wychowania dziecka. Fakt pojawienia się ciąży stanowiłby poważne zaskoczenie dla niemal 19% dziewcząt i ponad ¼ chłopców. Co szósta dziewczyna (16,7%) i prawie co szósty chłopiec (16,1%) liczyliby w tej sytuacji na pomoc rodziców. O radę do innych osób aniżeli rodzice zwróciłyby się co dwunasta z dziewcząt (6,2%) i co szósty z chłopców (16,1%). Na wsparcie swojego chłopca liczyłyby co ósma dziewczyna (12,5%). Dwóch chłopców podjęłoby decyzję o opuszczeniu dziewczyny. Natomiast decyzję o aborcji podjęłoby 2,1% dziewcząt i nieco więcej, gdyż 3,2% chłopców. Reasumując należy stwierdzić, że młodzież będąca w związkach uczuciowych nie czuje się gotowa na przyjęcie nowego życia. Pomimo, że największy odsetek badanych (39,2%) stwierdził, że podjąłby się wychowania dziecka, to należy zauważyć, że nie stanowi on nawet połowy badanej grupy. Wyniki ankiety korespondują z wypowiedziami młodzieży z testu niedokończonych zdań, w którym stosunkowo rzadko pojawia się stwierdzenie, że „gdyby w naszym związku doszło do ciąży, to wspólnie wychowalibyśmy dziecko, wzięlibyśmy ślub”. Częściej pojawiały się stwierdzenia: „to byłaby katastrofa, zabiłabym się, to problem dziewczyny”.

3. Wnioski końcowe

1. Młodzieży wystarcza stosunkowo krótki okres znajomości z partnerem, by nastąpiło uczuciowe zaangażowanie.
2. Przy wyborze sympatii dla nastolatka decydującą rolę pełni uroda, atrakcyjny wygląd partnera. Dla niewielkiej części badanych ważne są jeszcze walory wewnętrzne sympatii, takie jak charakter czy intelekt.
3. Głównym powodem, dla którego adolescenty łączą się w pary, jest miłość.
4. Zdecydowana większość badanych nastolatków jest zdania, że dobrze zna charakter swojej dziewczyny czy chłopaka.
5. Niemal wszyscy ankietowani są pewni trwałości swoich związków i wiążą z nimi nadzieje na przyszłość.
6. Płeć respondentów ma wpływ na preferencje dotyczące wieku partnera. Dziewczeta wolą chłopców starszych od siebie, natomiast chłopcy wybierają młodsze partnerki.
7. Kwestia sytuacji finansowej i pochodzenia społecznego partnera ma większe znaczenie dla dziewcząt niż dla chłopców.

8. Badani dostrzegają przede wszystkim zalety wynikające z faktu posiadania sympatii.
9. Młodzież darzy swoich rodziców zaufaniem i oczekuje akceptacji swoich wyborów.
10. Młodzi ludzie generalnie widzą swoją sympatię w roli przyszłego współmałżonka. Sformalizowanie związku planują w dalszej przyszłości i uzależniają ten fakt od ukończenia nauki, osiągnięcia niezależności finansowej oraz decyzji partnera.
11. Większość młodzieży dopuszcza seks przedmałżeński. Znaczący wpływ na kształtowanie się takiej postawy mają media. Nastoletni partnerzy nie wykazują należytej odpowiedzialności za partnera seksualnego. Zachowanie młodych ludzi w tej kwestii nacechowane jest lekkomyślnością, nastawieniem na realizację własnych potrzeb. Brakuje im wiedzy z zakresu zagrożeń zdrowotnych i innych konsekwencji podejmowania współżycia seksualnego.

Streszczenie

Celem badań jest określenie rangi związków uczuciowych w życiu nastolatków oraz poznanie ich jakości. W procedurze badawczej zwrócono uwagę na następujące zagadnienia: opinie badanych nastolatków na temat ich związków uczuciowych, oczekiwania młodych ludzi od sympatii, zalety i wady posiadania chłopca / dziewczyny, plany na przyszłość nastolatków mających sympatię, zachowania seksualne badanych, odpowiedzialność badanych za swojego chłopca / dziewczynę.

W badaniach, którymi objęto 79 młodych ludzi w wieku od 16. do 20. roku życia, wykorzystano metodę sondażu diagnostycznego. Jako technikę badawczą przyjęto ankietę i technikę projekcyjną werbalną.

Słowa kluczowe: nastolatek, miłość, chłopak, dziewczyna, poczucie wspólnoty, tworzenie się więzi uczuciowych, zachowania seksualne.

Summary

The aim of the research is to determine the importance of emotional relationships in the lives of teenagers, as well as the quality of such relationships. The research focused on the following issues: the teenagers' opinions on their emotional relationships, the expectations the young people have of their girlfriends and boyfriends, the advantages and disadvantages of having a partner, the plans for the future of teenagers having their partners, the sexual behaviour of the subjects, and the subjects' responsibility for their partners.

In the research took part 79 young people in the age between 16 and 20. The method applied in the research was the diagnostic survey. The research techniques were the questionnaire and the projective verbal technique.

Key-words: teenager, love, boyfriend, girlfriend, togetherness, bonding, the sexual behaviour.

Bibliografia

- Bernasiewicz M. (2009), *Miłość i seks w wybranych czasopismach młodzieżowych*, [w:] M. Muszyński (red.), *(Roz)czarowanie? Miłość i związki uczuciowe we współczesnym społeczeństwie*, Toruń.
- Giddens A. (2006), *Przemiany intymności. Seksualność, miłość i erotyzm we współczesnych społeczeństwach*, Warszawa.
- Gola B. (2008), *Modele zachowań seksualnych w prasie młodzieżowej i poglądach nastolatków*, Kraków.
- Goldenberg H., Goldenberg I. (2006), *Terapia rodzin*, Kraków.
- Lepa A. (1998), *Pedagogika mass mediów*, Łódź.
- Nęcki Z. (1996), *Atrakcyjność wzajemna*, Warszawa.
- Obuchowska I. (1996), *Drogi dorastania. Psychologia rozwojowa okresu dorastania dla rodziców i wychowawców*, Warszawa.
- Ostrowska K. (2004), *Wartości w naszym życiu, „Wychowawca”*.
- Peper J. (2004), *O miłości*, Warszawa.
- Pawłowska R. (1999), *Wpływ przemian psychospołecznych na miłość erotyczną młodzieży* [w:] R. Pawłowska, E. Jundziłł (red.), *Miłość i seks w percepcji uczniów*, Koszalin.
- Peters M. A. (2010), *Globalizacja zachodniej rewolucji kulturowej. Kluczowe pojęcia, mechanizmy działania*, Warszawa.
- Satir V. (2002), *Rodzina. Tu powstaje człowiek*, Gdańsk.
- Weill S. (2007), *Sama prawda o życiu seksualnym nastolatków. Od spontanicznego podrywu do świadomych wyborów*, Gliwice.
- Wojciszke B. (2003), *Psychologia miłości*, Gdańsk.
- Wróblewska W. (1998), *Nastoletni Polacy wobec seksualności*, Warszawa.
- Wysocka E. (2000), *Młodzież a religia. Społeczny wymiar religijności młodzieży*, Katowice.